

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ ПСИХОГЕННИХ
РОЗЛАДІВ»**

Дніпро – 2023

УДК 159.98:37
К 67

*Схвалено Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
(протокол № 8 від 18.04.2023 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Іван БАТРАЧЕНКО, професор кафедри психології Дніпровського університету митної справи та фінансів, доктор психологічних наук, доцент;

Юлія НІКАНОРОВА, доцент кафедри загальної психології та патопсихології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат медичних наук, доцент.

УКЛАДАЧІ:

Вікторія КОРНІЄНКО, завідувач кафедри психології та педагогіки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, доцент;

Світлана КИРИЧЕНКО, доцент кафедри психології та педагогіки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат біологічних наук, доцент.

К 67 Корнієнко В. В., Кириченко С. В. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Психологія та психотерапія психогенних розладів». Дніпро : ДДУВС, 2023. 28 с.

Методичні рекомендації з курсу «Психологія та психотерапія психогенних розладів» розроблено відповідно до вимог, передбачених освітньо-професійною програмою бакалавра з напрямку підготовки 053 «Психологія» та меті і завданням, що визначені у робочій навчальній програмі з цього курсу.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти університету, які навчаються за спеціальністю «Психологія».

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	7
Навчально-тематичний план дисципліни.....	8
Лекційний курс.....	9
Практичні заняття.....	12
Тестові завдання.....	13

ВСТУП

Методичні розробки «Психологія та психотерапія психогенних розладів» складені відповідно до «Освітньо-професійної програми вищої освіти» другого магістерського рівня на основі матеріалів, розроблених викладацьким складом кафедри психології та педагогіки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія та психотерапія психогенних розладів».

Автори керувались сучасними вимогами до викладання, контролю теоретичних знань, умінь і практичних навичок в умовах кредитно-модульної системи оцінки знань. Представлено класичні напрями психотерапії, такі як психоаналіз, поведінкова, клієнт-центрована, тілесна, інтерперсональна психотерапія, гештальт-терапія та інші. Сучасні напрями психотерапевтичних знань розглянуто як: суть психотерапії, генеза психогенних розладів, техніки психотерапії та результат психотерапевтичного впливу.

Здобувачі повинні уміти застосовувати отримані знання у практичній діяльності, здійснювати оцінку психічного та психосоматичного стану особистості, використовувати методи та техніки психотерапії з метою психотерапевтичного впливу на психоемоційний стан особи, яка цього потребує.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія та психотерапія психогенних розладів» є ознайомлення студентів з основними феноменами дисципліни; характерологічними особливостями хворих на психогенні розлади; теоретичним підґрунтям, формами, методами та техніками, які необхідно застосовувати до осіб із зазначеними розладами. Навчити їх процедурі проведення психодіагностичного дослідження в клініці психосоматичних та невротичних психогенних розладів, підбору психодіагностичного інструментарію для визначення особливостей особистості хворого та сформуванню навички психогігієни та психопрофілактики психогенних розладів.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі визначено такими компетентностями:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів, що характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5 Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5. Здатність використовувати надійний і валідний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного, професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Скласти та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

Пререквізити навчальної дисципліни:

Передбачено попереднє оволодіння дисциплінами «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Практикум з загальної психології», «Анатомія та фізіологія людини», «Психофізіологія», «Клінічна психологія», «Патопсихологія».

Постреквізити навчальної дисципліни:

Дисципліни, які будуть використовувати результати навчання дисципліни «Психологічне консультування», «Юридична психологія», «Психотерапія», «Судово-психологічна експертиза».

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, НАУКОВІ КАТЕГОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ ПСИХОГЕННИХ РОЗЛАДІВ

Феномени дисципліни «Психологія та психотерапія психогенних розладів».

Структура дисципліни. Теоретичні та практичні складові дисципліни «Психологія та психотерапія психогенних розладів». Предмет та завдання дисципліни.

Взаємозв'язок психології та психотерапії психогенних розладів з іншими науками. Професія психолога: статус, освітні вимоги, практичні задачі.

ТЕМА 2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ ПСИХОГЕННИХ РОЗЛАДІВ

Основні характеристики психогенних розладів.

Теоретичні підходи та методи дослідження в клініці психогенних хвороб.

Порівняйте різні види методів дослідження в клініці психогенних розладів. Характеристики осіб з невротичними та психосоматичними розладами. Загальні та відмінні показники.

Специфіка методів здійснення різних видів психодіагностичних досліджень в клініці психогенних розладів.

ТЕМА 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З НЕВРОТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Етіопатогенез невротичних розладів. Порушення психіки осіб з психогенними розладами. Поведінкова, мотиваційна та пізнавальна сфера осіб з вищезгаданими розладами. Поняття невротичного розладу. Особливості внутрішньо особистісного конфлікту осіб з невротичними розладами за Мясищевим. Поняття «при невротичної диспозиції».

ТЕМА 4. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНОЮ СИМПТОМАТИКОЮ

Поняття психосоматичних розладів. Види психосоматичних розладів та їх характеристика. Вплив психосоматичного захворювання на особистість. Порушення соматичної та психологічної складової у хворих на психосоматичні розлади. Психологія хворих на серцево-судинні захворювання (вегетосудинна дистонія, інфаркт міокарду, природжені та набуті дефекти серця), захворювання шлунково-кишкового тракту (дуоденіт та гастродуоденіт, панкреатит та холецистит, гастрит); хворих з патологією органів дихання (туберкульоз, пневмонія, бронхіт, гострі респіраторні захворювання), з захворюваннями ендокринної системи.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Освітній ступінь **магістр**

Спеціальність **053 Психологія**

на 2022/2023 навчальний рік

Форма навчання **ЗАОЧНА**

Обсяг **3 кредити ЄКТС (90 годин)**

Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти

Курс **1**

Група **МЗ-ПС-221**

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
6 семестр							
1	Предмет, завдання, наукові категорії психології та психотерапії психогенних розладів	4	2	2	1		2
2	Методи дослідження у психології та психотерапії психогенних розладів	4	2	2	1		2
3	Психологічні особливості осіб з невротичними розладами та шляхи психологічної допомоги	4	3	1	1		3
4	Психологічні особливості осіб з психосоматичною симптоматикою та шляхи психологічної допомоги	4	3	1	1		3
	Разом за семестр	90	10	6	4		80
	Форма підсумкового контролю	залік					

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, НАУКОВІ КАТЕГОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ ПСИХОГЕННИХ РОЗЛАДІВ

Мета: ознайомити студентів з предметом, завданням та науковими категоріями психології та психотерапії психогенних розладів.

План:

1. Предмет та завдання психології та психотерапії психогенних розладів.
2. Наукові категорії дисципліни.
3. Поняття психогенних розладів.

Основні поняття: психогенні розлади, структура дисципліни, предмет та задачі, методи дослідження, взаємозв'язок клінічної психології з іншими науками, професія клінічного психолога: статус, освітні вимоги, практичні задачі.

Література:

1. Максименко С. Д., Папуча М. В., Коваль І. В., Максименко К. С. Медична психологія: підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 520 с.
2. Коқун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога: метод. посібник. К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 310 с.
3. Корнієнко В. В., Ніканорова Ю. В. Особливості психологічного здоров'я викладачів вищих навчальних закладів. Стратегічні питання світової науки: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 2017. С. 42-46.
4. Діденко С. В. Клінічна психологія: слов.-довід. К. : Академвидав, 2012. 315 с.
5. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: навч. посібник. К. : КНТ, 2016. 369 с.
6. Саржевський С. Н. Психогенії: навч. посіб. для студ. 4 курсу медич. факул. зі спец. «Медицина». Запоріжжя, 2019. 70 с.

ТЕМА 2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ ПСИХОГЕННИХ РОЗЛАДІВ

Мета: ознайомити студентів з методами дослідження у психології та психотерапії психогенних розладів.

План:

1. Методи дослідження пізнавальних психічних процесів хворих на психогенні розлади.
2. Методи дослідження емоційно-вольової сфери у хворих на невротичні та психосоматичні розлади.
3. Профіль особистості хворих на психогенні розлади.

Основні поняття: пізнавальні психічні процеси хворих на психогенні розлади; емоційно-вольова сфера у хворих на невротичні та психосоматичні розлади; профіль особистості.

Література:

1. Максименко С. Д., Папуча М. В., Коваль І. В., Максименко К. С. Медична психологія: підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 520 с.
2. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога: метод. посібник. К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 310 с.
3. Корнієнко В. В., Ніканорова Ю. В. Особливості психологічного здоров'я викладачів вищих навчальних закладів. Стратегічні питання світової науки: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 2017. С. 42-46.
4. Діденко С. В. Клінічна психологія: слов.-довід. К. : Академвидав, 2012. 315 с.
5. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: навч. посібник. К. : КНТ, 2016. 369 с.
6. Саржевський С. Н. Психогенії: навч. посіб. для студ. 4 курсу медич. факул. зі спец. «Медицина». Запоріжжя, 2019. 70 с.

ТЕМА 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНОЮ ТА НЕВРОТИЧНОЮ СИМПТОМАТИКОЮ

Мета: ознайомити студентів з психологічними особливостями хворих на невротичні та психосоматичні розлади.

План:

1. Психологічні особливості (характер, темперамент, внутрішньо особистісний конфлікт).
2. Особливості емоційно-вольової сфери у хворих на невротичні та психосоматичні розлади.
3. Психічні розлади у хворих на психогенні розлади.

Література:

1. Максименко С. Д., Папуча М. В., Коваль І. В., Максименко К. С. Медична психологія: підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 520 с.
2. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога: метод. посібник. К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 310 с.
3. Корнієнко В. В., Ніканорова Ю. В. Особливості психологічного здоров'я викладачів вищих навчальних закладів. Стратегічні питання світової науки: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 2017. С. 42-46.
4. Діденко С. В. Клінічна психологія: слов.-довід. К. : Академвидав, 2012. 315 с.
5. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: навч. посібник. К. : КНТ, 2016. 369 с.
6. Саржевський С. Н. Психогенії: навч. посіб. для студ. 4 курсу медич. факул. зі спец. «Медицина». Запоріжжя, 2019. 70 с.

Основні поняття: психологічні особливості хворих на психогенні розлади; емоційно-вольова сфера у хворих на невротичні та психосоматичні розлади; характер, темперамент та патологія емоційної сфери.

ТЕМА 4. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З НЕВРОТИЧНОЮ ТА ПСИХОСОМАТИЧНОЮ СИМПТОМАТИКОЮ ТА ШЛЯХИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Мета: ознайомлення студентів з методами психологічної допомоги особам з психогенною симптоматикою.

План:

1. Основні підходи щодо психотерапії психогенних розладів
2. Шляхи психотерапії емоційно-вольової сфери хворих на психогенні розлади.

Література:

1. Максименко С. Д., Папуча М. В., Коваль І. В., Максименко К. С. Медична психологія: підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 520 с.
2. Коқун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога: метод. посібник. К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 310 с.
3. Корнієнко В. В., Ніканорова Ю. В. Особливості психологічного здоров'я викладачів вищих навчальних закладів. Стратегічні питання світової науки: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 2017. С. 42-46.
4. Діденко С. В. Клінічна психологія: слов.-довід. К. : Академвидав, 2012. 315 с.
5. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: навч. посібник. К. : КНТ, 2016. 369 с.
6. Мушкевич М. І. Основи психотерапії: навч. посібник (3-тє видю). Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття № 1

Тема: Психологія та психотерапія семінарських занять

Мета: Ознайомити студентів основними феноменами психогенних розладів.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте поняття «психогенні розлади».
2. Охарактеризуйте основні феномени та методи дослідження в клініці психогенних хвороб
3. Порівняйте різні види методів дослідження в клініці психогенних розладів.
4. Проаналізуйте специфіку методів здійснення різних видів психодіагностичних досліджень.

Семінарське заняття № 2

Тема: Психологічне дослідження в клініці психогенних розладів

Мета: Сформувати систему уявлень про клінічне інтерв'ю та інші методи психологічного дослідження в клініці психогенних розладів

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення норми та патології.
2. Проаналізуйте клінічні прояви психогенної симптоматики.
3. Порівняйте клінічні прояви психічної норми та патології.

Семінарське заняття № 3

Тема: Психологічні особливості осіб з невротичними розладами

Мета: Сформувати поняття про особливості психіки у хворих на психогенні розлади

Питання для обговорення:

1. Подумайте, які особливості проведення дослідження порушень мислення в клініці психогенних розладів. Обґрунтуйте.
2. Які методики дослідження психічних пізнавальних процесів ви знаєте ви знаєте.
3. Порівняйте проведення патопсихологічного дослідження в клініці невротичних та психосоматичних розладів

Практичне заняття № 4

Тема: Класифікація методів психологічної допомоги особам з психогенною симптоматикою.

Мета: Ознайомити студентів з класифікацією методів психологічної допомоги особам з психогенною симптоматикою.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте всі види психологічної допомоги при психогенних розладах.
2. Проаналізуйте їх. Дайте характерні відмінності.

Зазначте основні психологічні заходи щодо особистісного зросту осіб з психогенною симптоматикою.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Життєва подія, котра заторкує значущі сторони існування людини і призводить до глибоких психологічних переживань називається:

- А) Стресом.
- Б) Фрустрацією.
- В) Дистресом.
- Г) Еустресом.
- Д) Психотравмою.

2. Найбільш важливою характеристикою життєвої події, здатної викликати невротичні розлади, є її:

- А) Вираженість.
- Б) Тривалість.
- В) Глибина.
- Г) Значущість.
- Д) Важкість.

3. Кількісна оцінка патологічності життєвих подій носить назву шкали:

- А) Майєрс-Бріггс.
- Б) Холмса-Рея.
- В) Мясищева-Карвасарського.
- Г) Пезешкіана.
- Д) Алексанлера.

4. Невротичний конфлікт, котрий характеризується надмірно завищеними претензіями особистості в поєднанні з недооцінкою чи повним ігноруванням об'єктивних реальних умов чи вимог оточуючих позначається як:

- А) Обсесивно-компульсивний.
- Б) Депресивний.
- В) Соціопатичний.
- Г) Істеричний.
- Д) Іпохондричний.

5. Невротичний конфлікт отримує вторинну соматичну відповідь і переробку при:

- А) Іпохондричних симптомах.
- Б) Конверсійних симптомах.
- В) Функціональних симптомах.
- Г) Невротичних синдромах.
- Д) Псевдоневротичних синдромах.

6. Психосоматичні захворювання формуються зазвичай внаслідок:

- А) Внутрішньоособистісного конфлікту.
- Б) Міжособистісного конфлікту.
- В) Неочікуваних психічних травм.
- Г) Гострих психічних травм.
- Д) Хронічних психічних травм.

7. До класичних психосоматичних захворювань, що входять у так звану «чікагську сімку» входять усі нижчеподані, за виключенням:

- А) Гіпертіреоїдного синдрому
- Б) Ревматоїдного артрити.
- В) Інфаркту міокарду.
- Г) Виразкового коліту.
- Д) Бронхіальної астми.

8. Основним внутрішньоособистісним конфліктом при гіпертонічній хворобі є конфлікт:

- А) Між потребами владарювати і підкорятись.
- Б) Між потребами в піклуванні і самостійності.
- В) Між потребами володіти і віддавати.
- Г) Між любов'ю і ворожістю до батьків.
- Д) Між агресивними імпульсами і почуттям залежності.

9. Коронарний тип особистості А передбачає схильність до:

- А) Інфаркту міокарду.
- Б) Виразкової хвороби.
- В) Цукрового діабету.
- Г) Інсульту.
- Д) Есенціальної гіпертонії.

10. Тип особистості В передбачає відсутність схильності до:

- А) Виразкової хвороби.
- Б) Інфаркту міокарду.
- В) Цукрового діабету.
- Г) Інсульту.
- Д) Есенціальної гіпертонії.

11. Такі якості, як високий рівень прагнень, потужний потяг до досягнення мети, стремління до конкурентної боротьби входять до структури:

- А) Типу особистості В.
- Б) Типу особистості С.
- В) Типу особистості А.
- Г) Типу особистості D.
- Д) Усіх вищеподаних типів особистості.

12. Антиципаційна концепція неврозогенезу відмічає принципову значущість:

- А) Попадання психотравми в «точку найменшого опору».
- Б) Неспрогнозованість психічної травми.
- В) Катастрофічності психічних травм.
- Г) Тривалості дії психічної травми.
- Д) Спів падіння в часі психічної травми і вікової кризи.

13. Поведінка, що характеризується втратою життєвого тону, колишніх інтересів, зниженням активності і цілеспрямованості, своєрідною аутизацією, домінуванням тривожно-депресивного фону настрою, невірою у власні сили, відчуттям своєї мало значущості, нездатності протистояти колізіям долі, є властива для:

- А) Дисоціального варіанту кризи ідентичності.
- Б) Негативістичного варіанту кризи ідентичності.
- В) Аномічного варіанту кризи ідентичності.
- Г) Магічного варіанту кризи ідентичності.
- Д) Егоцентричного варіанту кризи ідентичності.

14. Поведінка, яка проявляється потягом до агресивної поведінки стосовно осіб, що висловлюють відмінну від них точку зору, нетерпимістю до оточуючих, домінуванням похмуро-злобного афекту, поєднаного з легкою навіюваністю, є властива для:

- А) Аномічного варіанту кризи ідентичності.
- Б) Негативістичного варіанту кризи ідентичності.
- В) Магічного варіанту кризи ідентичності.
- Г) Егоцентричного варіанту кризи ідентичності.
- Д) Дисоціального варіанту кризи ідентичності.

15. Впертість, відкрите незадоволення усіма і усім, скептично-песимістична оцінка усього, що відбувається, ухилення від будь-якої активності з декларуванням безрезультатності будь-якої діяльності є характерними ознаками:

- А) Негативістичного варіанту кризи ідентичності.
- Б) Аномічного варіанту кризи ідентичності.
- В) Дисоціального варіанту кризи ідентичності.
- Г) Магічного варіанту кризи ідентичності.
- Д) Егоцентричного варіанту кризи ідентичності.

16. Бурхливий інтерес до усього незбагненого, ірраціонального, містичного, переключення усієї діяльності (навіть на шкоду собі і близьким) на активність у сфері пошуку істини, розгадування таємниці буття характеризує поведінку, властиву для:

- А) Магічного варіанту кризи ідентичності.
- Б) Аномічного варіанту кризи ідентичності.
- В) Дисоціального варіанту кризи ідентичності.
- Г) Негативістичного варіанту кризи ідентичності.
- Д) Егоцентричного варіанту кризи ідентичності.

17. До так званої «чікагської сімки» відносяться усі нижчеподані захворювання, крім:

- А) Крупозної пневмонії.
- Б) Есенціальної гіпертонії.
- В) Неспецифічного виразкового коліту.
- Г) Гіпертіреоїдного синдрому.
- Д) Ревматоїдного артрити.

18. Психогенна блювота як символічний тілесний вираз витісненого невротичного конфлікту належить до групи:

- А) Психосоматичних функціональних синдромів.
- Б) Конверсійних симптомів.
- В) Короткотривалих психосоматичних реакцій.
- Г) Власне психосоматозів.
- Д) Вегетоневрозів.

19. Конверсійна модель психосоматичних розладів була започаткована:

- А) Ф. Александером.
- Б) Неміа і Сіфнеосом.
- В) З. Фройдом.
- Г) Х. Ф. Данбар.
- Д) Грейс і Грехем.

20. Теорія несвідомих емоційних конфліктів, специфічних для певної хвороби, належить:

- А) З. Фройдю.
- Б) Неміа і Сіфнеосу.
- В) Ф. Александеру.
- Г) Х. Ф. Данбар.
- Д) Грейс і Грехем.

21. Концепція специфіки особистості для певних соматичних хвороб була розроблена:

- А) З. Фройдом.
- Б) Ф. Александером.
- В) Неміа і Сіфнеосом.
- Г) Грейс і Грехем.
- Д) Х. Ф. Данбар.

22. За концепцією специфіки особистості для коронарного типу А притаманні усі наступні риси, крім:

- А) Відповідальність.
- Б) Орієнтованість на досягнення.
- В) Конформність.
- Г) Цілеспрямованість.
- Д) Азартність.

23. Специфічний внутрішній конфлікт особистості між потребою у ніжності і страхом перед нею з психоаналітичної точки зору притаманний для:

- А) Симптому бронхоспазму і бронхіальної астми.
- Б) Есенціальної гіпертонії.
- В) Виразкової хвороби шлунку і 12-палої кишки.
- Г) Цукрового діабету.
- Д) Неспецифічного виразкового коліту.

24. Специфічний внутрішній конфлікт між агресивними імпульсами і потребою в залежності з психоаналітичної точки зору притаманний для:

- А) Есенціальної гіпертонії.
- Б) Бронхіальної астми.
- В) Виразкової хвороби шлунку і 12-палої кишки.
- Г) Цукрового діабету.
- Д) Неспецифічного виразкового коліту.

25. Специфічний внутрішній конфлікт між потребою залежності і турботи та страхом цієї залежності з психоаналітичної точки зору притаманний для:

- А) Есенціальної гіпертонії.
- Б) Виразкової хвороби шлунку і 12-палої кишки.
- В) Ревматоїдного артрити.
- Г) Цукрового діабету.
- Д) Неспецифічного виразкового коліту.

26. Специфічний внутрішня потреба в любові і задоволення її шляхом харчування з психоаналітичної точки зору притаманний для:

- А) Есенціальній гіпертонії.
- Б) Виразкової хвороби шлунку і 12-палої кишки.
- В) Цукрового діабету.
- Г) Бронхіальної астми.
- Д) Неспецифічного виразкового коліту.

27. Пригнічення агресивних імпульсів і емоцій, риси інфантильності, виражена алекситимія, пасивно-оборонний стиль поведінки у стресових ситуаціях є основними психологічними проблемами хворих на:

- А) Есенціальну гіпертонію.
- Б) Виразкову хворобу шлунку і 12-палої кишки.
- В) Бронхіальну астму.
- Г) Цукровий діабет.
- Д) Неспецифічний виразковий коліт.

28. Для психосоматичних розладів є характерними наступні з нижчеподаних ознак, крім:

- А) Схильності до хроніфікації.
- Б) Наявності первинного психічного розладу у пацієнтів.
- В) Недостатності ефекту традиційної фармакотерапії.
- Г) Зв'язку рецидивів із душевним станом людини.
- Д) Позитивний ефект при застосуванні глибинної психотерапії.

29. Агрипнічний синдром – це:

- А) Невротичний розлад у вигляді патологічної сонливості.
- Б) Невротичний розлад, що провокується інфекційним захворюванням.
- В) Невротичний розлад у вигляді безсоння.
- Г) Невротичне заїкання.
- Д) Невротичні тики.

30. Згідно з цією типологічною моделлю особистості в залежності від соматичної структури розрізняють: ендоморфний, мезоморфний, екторморфний типи, а в залежності від темпераменту: вісцеротонію, соматотонію, церебротонію:

- А) Модель К. Юнга.
- Б) Модель Е. Кретчера.
- В) Модель Гіппократа-Галена-Павлова.
- Г) Модель У. Шелдона.
- Д) Модель Г. Айзенка.

31. Яка з відомих типологічних моделей особистості поділяє людей на екстравертів і інтровертів:

- А) Модель Гіппократа-Галена-Павлова.
- Б) Модель К. Юнга.
- В) Модель Е. Кретчмера.
- Г) Модель У. Шелдона.
- Д) Модель З. Фрейда.

32. Згідно з цією типологічною моделлю особистості в залежності від соматичної структури розрізняють: астенічний, пікнічний, атлетичний типи, а в залежності від характеру: шизотимний, циклотимний:

- А) Модель Е. Кретчмера.
- Б) Модель К. Юнга.
- В) Модель Гіппократа-Галена-Павлова.
- Г) Модель У. Шелдона.
- Д) Модель Г. Айзенка.

33. Кому належить модель типології особистості за ознаками екстраверсія-інтроверсія, нейротизм-емоційна стабільність?

- А) Е. Кретчеру.
- Б) Г. Айзенку.
- В) З. Фрейду.
- Г) К. Роджерсу.
- Д) У. Шелдону.

34. Яка з нижчеподаних типологій особистості належить Е. Кретчеру?

- А) Сангвінік, холерик, флегматик, меланхолік.
- Б) Висцеротонік, соматотонік, церебротонік.
- В) Шизотимік, циклотимік, атлетичний.
- Г) Ендоморфний, екзоморфний, мезоморфний.
- Д) Логік, етик, сенсорик, інтуїт.

35. Згідно Фрейду, Едипів комплекс і комплекс Електри розвиваються під час:

- А) Фалічної фази
- Б) Оральної фази
- В) Анальної фази
- Г) Генітальної фази.
- Д) Латентної фази.

36. Макроморфологічна підсистема загальної конституції, що відображує основні особливості динаміки онтогенезу, метаболізму, загальну реактивність організму і енергодинамічні властивості називається:

- А) Темпераментом.
- Б) Характером.
- В) Морфофенотипом.
- Г) Особистістю.
- Д) Психотипом.

37. Психологічною складовою індивідуальності вважається:

- А) Темперамент.
- Б) Особистість.
- В) Характер.
- Г) Морфофенотип.
- Д) Архетип.

38. До клінічних параметрів темпераменту відносяться усі наступні, крім:

- А) Емоційності.
- Б) Естетичності.
- В) Швидкості мислення.
- Г) Швидкості рухових актів.
- Д) Комунікабельності.

39. Подібними за параметром емоційності (вразливості) є:

- А) Холерик и сангвінік.
- Б) Меланхолік і сангвінік.
- В) Холерик і флегматик.
- Г) Холерик і меланхолік.
- Д) Сангвінік і флегматик.

40. Подібними за параметром імпульсивності є:

- А) Холерик і меланхолік.
- Б) Меланхолік і сангвінік.
- В) Холерик і флегматик.
- Г) Сангвінік і флегматик.
- Д) Холерик і сангвінік.

41. Сукупність індивідуальних, що склались в процесі соціалізації і стали стійкими, стереотипів поведінки, штампів емоційних реакцій, стилю мислення, зафіксована у звичках і манерах система взаємостосунків з оточуючими називається терміном:

- А) Темперамент.
- Б) Характер.
- В) Особистість.
- Г) Індивідуальність.
- Д) Індивід.

42. Перфекціонізм входить до структури:

- А) Істеричних рис характеру.
- Б) Шизоїдних рис характеру.
- В) Психастенічних рис характеру.
- Г) Паранойяльних рис характеру.
- Д) Епілептоїдних рис характеру.

43. Шизоїдні риси характеру включають усе з нижчеподаного, окрім:

- А) Замкнутості.
- Б) Ангедонії.
- В) Алекситимії.
- Г) Паратимії.
- Д) Ексцентричності поведінки.

44. Підвищена підозріливість в поєднанні із схильністю до утворення надцінних ідей входять до структури:

- А) Шизоїдних рис характеру.
- Б) Психастенічних рис характеру.
- В) Істеричних рис характеру.
- Г) Паранойяльних рис характеру.
- Д) Епілептоїдних рис характеру.

45. Стиль виховання, що включає надмірну увагу і контроль з боку дорослих, нав'язування своєї думки з будь-якого питання, диктування кожного кроку, обмеження самостійності задля охорони від ймовірних небезпек, позначається як:

- А) «Кумир сім'ї».
- Б) Гіпоопіка.
- В) Гіперопіка.
- Г) «Їжакові рукавиці».
- Д) Парадоксальна комунікація.

46. Формуванню шизоїдних рис характеру насамперед сприяє виховання за типом:

- А) Гіперопіка.
- Б) Гіпоопіка.
- В) «Кумир сім'ї».
- Г) Парадоксальна комунікація
- Д) «Їжакові рукавиці».

47. До поняття гармонійної особистості включається усе з нижчеподаного, крім:

- А) Відповідальності.
- Б) Самостійності.
- В) Відвертості.
- Г) Моральності.
- Д) Автономності.

48. Принципи задоволення, реальності і постійності є важливими для формування особистісних якостей згідно поглядів:

- А) К. Юнга.
- Б) А. Адлера.
- В) В. Франкла.
- Г) З. Фрейда.
- Д) Е. Фромма.

49. Принципи «мати» і «бути» є важливими для формування особистісних якостей згідно поглядів:

- А) К. Юнга.
- Б) А. Адлера.
- В) Е. Фромма.
- Г) В. Франкла.
- Д) З. Фрейда.

50. За Фрейдом, такі риси особистості, як скупість, впертість, скрупульозність, пунктуальність та надмірна охайність формуються в результаті фіксації на:

- А) Оральній фазі
- Б) Фалічній фазі
- В) Генітальній фазі.
- Г) Анальній фазі.
- Д) Латентній фазі.

51. Яка з нижчеподаних ознак характеризує межовий рівень розвитку особистості?

- А) Розвинуте спостерігаюче «я».
- Б) Слабке тестування реальності.
- В) Відсутність зрілих захистів.
- Г) Его-дистонність психологічних проблем.
- Д) Делінквентна поведінка.

52. В чому полягає суть Едипова комплексу?

- А) У цілковитій самозакоханості людини.
- Б) В особливому тяжінні хлопчика до матері, а дівчинки – до батька.
- В) У постійному суперництві із старшими братами і сестрами.
- Г) У прагненні компенсувати свою гадану неповноцінність.
- Д) У прагненні відстояти свою автономність.

53. Який з нижчеподаних механізмів психологічного захисту найбільш притаманний шизоїдній (виражена шизотимія за Е. Кречмером) особистості?

- А) Витіснення.
- Б) Ізоляція.
- В) Заміщення.
- Г) Інтроекція.
- Д) Відреагування.

54. Регресія до якої із стадій психосексуального розвитку проявляється у школярів, коли в ситуації психоемоційної напруги вони гризуть нігті, ручки, олівці?

- А) Анальної.
- Б) Фалічної.
- В) Ембріональної.
- Г) Оральної.
- Д) Латентної.

55. Антиципація – це:

- А) Здатність людини упереджено сприймати події, що відбуваються.
- Б) Здатність людини передбачувати хід подій, прогнозувати ймовірні результати різних дій.
- В) Мнемонічна здатність людини.
- Г) Здатність людини швидко реагувати на події, що відбуваються.
- Д) Здатність людини витіснити у підсвідомість події, що носять негативний емоційний характер.

56. Віковими психологічними кризами називають:

- А) Періоди онтогенезу, що характеризуються різкими змінами зовнішності.
- Б) Періоди різкої зміни стосунків з батьками.
- В) Періоди онтогенезу, що характеризуються різкими психологічними змінами.
- Г) Періоди онтогенезу, що характеризуються різкими психоендокринними змінами.
- Д) Періоди різкої зміни стосунків з однолітками.

57. Реакція, що проявляється наполегливим прагненням підлітка досягти успіху у тій галузі, в котрій він є слабким, називається:

- А) Реакцією компенсації.
- Б) Реакцією опозиції.
- В) Реакцією гіперкомпенсації.
- Г) Реакцією емансипації.
- Д) Реакцією досягнення.

58. Сімейний патерн, при котрому у члена сім'ї виробляється ігнорування наявності проблем чи захворювань, називається:

- А) Анозогностичним.
- Б) Апатичним.
- В) Іпохондричним.
- Г) Істеричним.
- Д) Нозогностичним.

59. Сім'я виробляє у своїх членів саногенне мислення з метою:

- А) Зменшення внутрішнього конфлікту, напруженості і запобігання захворювань.
- Б) Покори до життя у випадку тілесного дефекту.
- В) Особистісного росту.
- Г) Запобігання шизофренії.
- Д) Подолання невротичних розладів.

60. Реакція емансипації є характерною для:

- А) Малюків.
- Б) Старечого віку.
- В) Підлітків.
- Г) Зрілих осіб.
- Д) Літнього віку.

61. Розлади відчуття включають:

- А) Ейдетизм, синестезію.
- Б) Аперцепцію, константність.
- В) Парестезію, гіпестезію.
- Г) Ілюзії, галюцинації.
- Д) Екстрарецепцію, інтерорецепцію.

62. Як називається хибне сприйняття реальних об'єктів?

- А) Апперцепція.
- Б) Галюцинація.
- В) Ейдетизм.
- Г) Синестезія.
- Д) Ілюзія.

63. Випадіння з пам'яті життєвих подій називається:

- А) Ілюзія.
- Б) Галюцинація.
- В) Синестезія.
- Г) Амнезія.
- Д) Аспонтанність.

64. Лікар-хірург після сильної поєднаної фізичної і психологічної травми забув усе своє життя до травми, ім'я, професію. Однак, в екстремальній ситуації виконав складну хірургічну операцію. Який вид пам'яті активувався?

- А) Генетична.
- Б) Рухова.
- В) Автобіографічна.
- Г) Образна.
- Д) Оперативна.

65. Відомо, що деякі люди можуть не просто пригадати зоровий образ, який вони раніше споглядали, а повністю «відновити» його в своїй свідомості з усіма деталями і подробицями. Як називається цей феномен?

- А) Фантазія.
- Б) Ілюзія.
- В) Уява.
- Г) Ейдетизм.
- Д) Дежавю.

66. Що позначається IQ?

- А) Рівень потреб.
- Б) Незалежний опитувальник.
- В) Якість інтуїції.
- Г) Екстрасенсорні здібності.
- Д) Розумовий рівень.

67. Стенічні емоції:

- А) Стимулюють людину, перш за все її дії.
- Б) Гальмують людину і її дії.
- В) Є позитивними.
- Г) Є негативними.
- Д) Характеризуються ригідністю, незалежно від зміни ситуації.

68. Астенічні емоції:

- А) Є позитивними
- Б) Гальмують людину і її дії
- В) Є негативними
- Г) Стимулюють людину, перш за все її дії.
- Д) Властиві лише особам з астенічною конституцією.

69. Емоції, які пригнічують життєдіяльність, називаються:

- А) Негативними.
- Б) Амбівалентними.
- В) Астенічними.
- Г) Примітивними.
- Д) Патологічними.

70. Котрому з цих емоційних станів притаманна втрата самоконтролю?

- А) Мотивація.
- Б) Стрес.
- В) Афект.
- Г) Настрій.
- Д) Фрустрація.

71. Емоції, які активують життєдіяльність, називаються:

- А) Позитивними.
- Б) Амбівалентними.
- В) Примітивними.
- Г) Стенічними.
- Д) Вищими.

72. Переживання неможливості задоволення важливої потреби називається:

- А) Стрес.
- Б) Фрустрація.
- В) Депресія.
- Г) Пристрасть.
- Д) Дисфорія.

73. Нав'язливий страх певних предметів чи ситуацій, часто позбавлений дійсних підстав, називається:

- А) Фобія.
- Б) Тривога.
- В) Переляк.
- Г) Паніка.
- Д) Надцінна думка.

74. Реакція на небезпечний стимул за типом «тікай або бийся» («fly or fight») є пов'язана з таким емоційним реагуванням:

- А) Астенічним.
- Б) Амбівалентним.
- В) Позитивним.
- Г) Стенічним.
- Д) Лабільним.

75. Жвавість і виразність емоційних реакцій, легка змінюваність настрою під впливом незначних чинників найбільш характерна для особистісного типу (за Г. Ю. Айзенком):

- А) Екстраверсія + емоційна стабільність.
- Б) Інтроверсія + нейротизм.
- В) Екстраверсія + нейротизм.
- Г) Інтроверсія + емоційна стабільність.
- Д) Інтроверсія + психотизм.

76. Стан повної байдужості, постійно нейтральний емоційний фон, відсутність емоційного реагування на значущі стимули називається:

- А) Депресія.
- Б) Апатія.
- В) Алекситимія.
- Г) Фрустрація.
- Д) Емоційна стабільність.

77. Дисморфоманія відноситься до психічних переживань, специфічних для:

- А) Підлітків.
- Б) Осіб похилого віку.
- В) Дітей дошкільного віку.
- Г) Осіб зрілого віку.
- Д) Усі відповіді вірні.

78. Надцінна впевненість у наявності важкої хвороби характерна для:

- А) Фобічного стану.
- Б) Симуляції.
- В) Іпохондричного стану.
- Г) Агравациї.
- Д) Внутрішньої картини хвороби.

Навчальне видання

**Корнієнко Вікторія Володимирівна
Кириченко Світлана Василівна**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ ПСИХОГЕННИХ РОЗЛАДІВ»**

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,
А. В. Самотуга*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,75.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.